

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
katedra pedagogiky

**Přínos edukativně stimulačních skupin
v mateřských školách ve Františkových Lázních**
**Benefit of Educationally Stimulating Groups in Kindergartens in
Franzensbad**
Bakalářská práce

Autor: Petra Jánošíková

Osobní číslo: P20B1215K

Studijní obor: Předškolní a mimoškolní pedagogika

Vedoucí práce: Mgr. Pavla Soukupová, Ph.D.

Plzeň 2021

Čestně prohlašuji, že jsem svou bakalářkou práci na téma „Přínos edukativně stimulačních skupin v mateřské škole ve Františkových Lázních“ vypracovala samostatně za pomoci a použití uvedené literatury a pramenů.

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Pavle Soukupové, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky, za pomoc a ochotu při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Petře Krbcová za možnost absolvování kurzu Edukativně stimulačních skupin.

Obsah

Úvod	3
1. Školní zralost a připravenost	4
1.1. Pozornost	5
1.2. Sluchové vnímání a sluchová paměť	6
1.3. Zrakové vnímání a zraková paměť	7
1.4. Orientace na vlastním těle, prostorová i časová.....	7
1.5. Předčíselné představy	8
1.6. Řeč	8
1.7. Motorika.....	9
2. Možnosti intervence zaměřené na rozvoj připravenosti na školní docházku.....	11
3. Edukativně stimulační skupiny pro předškolní děti	13
3.1. Rozvoj grafomotoriky	14
3.2. Rozvoj sluchové percepce.....	15
3.3. Rozvoj zrakové percepce	17
3.4. Nácvik prostorové a pravolevé orientace.....	18
3.5. Utváření matematických představ	18
3.6. Rozvoj řeči a komunikačních schopností	19
Shrnutí kapitoly edukativně stimulační skupiny.....	20
4. Analýza přínosu ESS pro určitou skupinu dětí	21
Metodika zpracování dat.....	21
Respondent č. 1	22
Respondent č. 2.....	23
Respondent č. 3.....	24
Souhrn výsledků	25
Ukázka vybrané části vzdělávacího plánu ESS	27
Doporučení pro pedagogickou praxi.....	30
Závěr.....	31
Resumé	32
Resume	32
Seznam zdrojů	33
Přílohy	I

Respondent č. 1	I
Respondent č. 2	V
Respondent č. 3	IX

Úvod

Práce se zaměřuje na pomoc předškolním dětem. Zabývá se problematikou školní zralosti a připravenosti, seznamuje s možnostmi intervence zaměřenými na rozvoj připravenosti na školní docházku, a to především formou edukativně stimulačních skupin.

Výběr tohoto tématu byl podnícen především zvědavostí a zájmem o edukativně stimulační skupiny, se kterými jsem se setkala u jedné z kolegyně, která je už několik let vede v regionu Františkových Lázních. V mateřských školách je spousta dětí, které jsou v předškolním věku nezralé pro nástup na základní školy a tento program jim napomáhá se připravit a rozvíjet potřebné oblasti. Zároveň pomáhá v rozvoji užší komunikace s rodiči, s nápomocí rodičům, jak se svými dětmi pracovat a na co se zaměřit a také si mohou rodiče díky těmto hodinám uvědomit, že by byl pro jejich dítě nejlepší odklad školní docházky, s čímž se spousta rodičů těžkou srovnává.

Teoretická část je zaměřená na školní zralost, její vysvětlení a popsání, dále na popis průběhu edukativně stimulačních skupin, na jaké oblasti jsou zaměřené a jak se s dětmi v hodinách pracuje. Pro svou praktickou část jsem si vybrala 3 respondenty, kteří tento kurz absolvovali. Respondenty jsou předškolní děti, každý z nich je na jiné úrovni v oblastech motoriky, sluchové a zrakové percepce, prostorové a pravolevé orientace, matematických představ a řeči.

Cílem práce je analyzovat, zda má absolvování edukativně stimulačních skupin pro žáky přínos.

1. Školní zralost a připravenost

„Začátek školní docházky je volen tak, aby dítě dosáhlo tzv. školní zralosti ...“ (školský zákon č. 561/2004 Sb.). Školský zákon stanovuje, kdy přesně má začít školní docházka nejen časově, ale i z pohledu tělesné a duševní zralosti dítěte. V odborné literatuře se objevuje školní zralost i pod názvem školní připravenost. I přes to, že se termíny díky svému obsahu často překrývají, je mezi nimi určitá odlišnost. Zralost a připravenost dítěte jsou pro něj samotné velmi důležité, aby mohlo zažít úspěch a vytvořit si ke škole a vzdělávání kladný vztah.

Podle Thorové (2015) není školní zralost jen psychická připravenost na to, naučit se klasickým a základním školním dovednostem, jako je čtení, počítání a psaní, ale přidávají se i kompetence sociální, emoční zralost a intelekt. Školní zralost je podle Thorové (2015) hlavně soubor duševních schopností a dovedností, díky nimž je dítě schopné zvládnout na něj kladené nároky povinné školní docházky a zároveň být ve vyučování a školních aktivitách prospěšné.

Otevřelová (2016) tvrdí, že dozrávání centrální nervové soustavy působí na zlepšení odolnosti dítěte při zátěži, rozvíjí se tím soustředění, snižuje se díky tomu labilita a je ovlivněna laterálita, motorická i senzomotorická koordinace a zraková a sluchová percepce. I přesto, že konstatuje provázanost a překrývání se obou termínů, hovoří o nich zvlášť. Školní připravenost dle ní souvisí s výchovou a vnějším vlivem prostředí, ve kterém dítě vyrůstá a které na něj zákonitě působí. Jedná se o oblast sociálních zkušeností jako je připravenost verbální, připravenost na roli žáka, připravenost na zvládání potřebných a nutných norem chování. Pro naplnění školní připravenosti je pozorována řeč dítěte, chování při hře, při záměrné i nezáměrné činnosti, je sledováno i jeho chování, samostatnost v jednotlivých úkonech, sebeobsluha, aktivita, emoční prožívání a motorika. Vnitřní vývojové předpoklady, které se vztahují k funkcím závislých na zrání, se skrývají pod pojmem školní zralost. Pro ni jsou určující oblasti tělesné, citové, sociální, ale dále i oblasti rozumové a percepčně-motorické. Hlavní a nejdůležitější náplní je stanovení, zda je dítě připraveno n nároky školy ve všech oblastech.

„Pojem školní zralost je tedy charakterizována spíše biologickým zráním organismu, školní připravenost je ovlivněna výchovou, učením a působením vlivů sociálního prostředí.“ (Jucovičová & Žáčková, 2014, s.25)

J. Bednářová, V. Šmardová (2015) předkládají, že školní připravenost obsahuje kompetence v oblastech: kognitivní, emočně-sociální, pracovní a somatické rozpracované podrobněji v RVP PV. Dítě se v mateřské škole zdokonaluje hlavně učením a sociální zkušeností. Školní zralost vysvětlují jako dosažení takového stupně vývoje, kde je dítě schopné zvládnout školní docházku bez sebemenších obtíží. Pro posouzení školní zralosti jsou důležité tyto oblasti:

- tělesný (somatický) vývoj a zdravotní stav
- úroveň vyspělosti poznávacích funkcí
- úroveň průceschopnosti (pracovní předpoklady, návyky)
- úroveň zralosti osobnosti (emocionálně-sociální)

Thorová (2015) stanovuje 13 oblastí, které se posuzují, jako je věk a rozdíly mezi pohlavími, fyzická zralost, motorika, pracovní vyspělost, motivace k učení, zralost sluchového vnímání, zralost zrakového vnímání, rozumové vlastnosti, paměť – vizuální i sluchová a sebeobslužné dovednosti. Thorová zároveň klade důraz na fakt, že školní zralost se by měla posuzovat komplexně se zapojením rodičů, mateřské školy i dítěte, ne jen podle diagnostikovaných schopností a dovedností.

Otevřelová (2016) se opírá o jiné oblasti posouzení školní zralosti a poukazuje na to, že je důležité podstatné přistupovat ke každému dítěti jak individuálně, tak i komplexně. Zdůrazňuje, abychom nezapomínali na fakt, že každé dítě potřebuje na zvládnutí úkoly jiný čas. Otevřelová (2016) uvádí pro posouzení školní zralosti následující oblasti:

- Pozornost
- Sluchové vnímání a sluchová paměť
- Zrakové vnímání a zraková paměť
- Orientace na vlastním těle, prostorová i časová
- Předčíselné představy
- Řeč
- Motorika

1.1. Pozornost

Pozornost je dle autorky chápána jako funkce mozkové kůry na základě nervových procesů vzruchu a útlumu. Díky pozornosti si člověk ze všech podnětů dokáže vybrat jen ty,

keré potrebuje a naopak ty podněty, které nepotrebuje je schopný odsunout. Rozlišuje pozornost bezděčnou a záměrnou. Je nutné počítat s tím, že děti předškolního věku mají různou úroveň koncentrace, což je dané i tím, jak se v danou chvíli cítí. Sleduje se několik složek pozornosti, jako je vytrvalost, jak dlouho se zvládne dítě soustředit, rozptýlenost, kdy pozornost odvádí buď vnější vlivy (šustění) nebo vnitřní vlivy (myšlenky). Dalšími složkami jsou rozdělování pozornosti na dvě a více činností ve stejnou chvíli, intenzita (stupeň zaujetí činností), propojování (ukončit činnost a hned se věnovat jiné), fluktuace (přesouvání pozornosti z jednoho předmětu na druhý), oscilace (střídavé oslabování a opětné zesilování pozornosti), koncentrace (intenzivní soustředění se na jednu věc). Pokud je dítě pracovně zralé, dokáže se soustředit na hru i na strukturovanou činnost. Určující je ztráta zájmu, odbíhání od činnosti. Podle D. Jucovičové, H. Žáčkové (2014) je doba intenzivního soustředění na jednu činnost u předškolního dítěte pět až deset minut.

Tuto schopnost J. Bednářová a V. Šmardová (2015) do poznávacích schopností nezařazují.

1.2. Sluchové vnímání a sluchová paměť

Sluchové vnímání a sluchová paměť jsou dalšími oblastmi, kterých se týká školní zralost. Dítě se vývojem postupně zdokonaluje v učení se naslouchat a v rozlišování různých zvuků. Dítě předškolního věku je schopné určit, odkud zvuk vychází a kam přechází, dále dokáže rozpoznat hlasy dětí, rodičů i některých učitelů. Dokáže rozlišit, zda jde o šepot či o křik, dále zda je projev veselý, nazlobený či smutný. Pro školní zralost je důležité, jestli dítě dokáže ovládat a využívat sluchové vnímání figury (co je důležité) a pozadí. Pokud dítě zvládne tuto oblast a především naslouchání a sluchové vnímání figury, bývá úspěšné. (Jucovičová & Žáčková, 2014).

Otevřelová (2016) do této oblasti přiřaduje ještě i sluchové rozlišení hlásky. Dítě rozlišuje slova, která se liší na základě jedné hlásky (drak – mrak), dále pak sluchovou diferenciací znělých a neznělých hlásek, sluchovou diferenciací délky a sluchovou diferenciací měkčení. Sluchová analýza a syntéza je další dílčí oblast, která patří pod sluchové funkce. Má na starost jak pojení hlásek do slabik a do slov, tak naopak rozklad slov na slabiky a hlásky. Velmi důležitá je i oblast rytmizace, reprodukce zvuku.

J. Bednářová a V. Šmardová (2015) se v této oblasti shodují s Otevřelovou a zaměřují se na stejné schopnosti. Považují sluch jako jeden z nejdůležitějších prostředků komunikace, který značně ovlivňuje i rozvoj řeči a myšlení.

1.3. Zrakové vnímání a zraková paměť

Do této další oblasti spadá dle Otevřelové (2016) několik dílčích funkcí jako je zrakové vnímání figury a pozadí (zaměření se na vybraný objekt a ostatní viděné objekty být schopný upozadit), zraková diferenciacce detailu (pomáhá vidět rozdíly mezi obrázky a později mezi písmeny, slovy a čísly), zrakové rozlišování otočených tvarů (týká se tedy hlavně rozlišování horizontální a vertikální symetrie), zraková analýza a syntéza (funkce, díky kterým je dítě schopné najít v celku nějakou část nebo naopak spojit jednotlivé části do jednoho celku) a zraková paměť. Dalším dílem školní zralosti je rozvoj schopnosti vidět na blízko a díky tomu snadněji vidět detaily. Dle Vágnerové (2000) ovlivňuje efektivitu zrakové práce hlavně zralost očních pohybů, které by měly být koordinované, symetrické a pravidelné.

Podle J. Bednářové a V. Šmardové (2015) je zrakové vnímání důležité pro zvládnutí čtení a psaní písmen, slabik, slov, číslic a čísel. K tomu je třeba mít vyzrálé následující schopnosti: rozlišení figury a pozadí, rozlišování detailů a polohy předmětu, zraková analýza syntéza, zrakové paměti, vizuomotorické koordinace a oproti Otevřelové (2011) navíc záměrné vedení očních pohybů. Jde o vedení očních pohybů zleva doprava, odshora dolů, dále sledování jednoho řádku po druhém. Po ovládnutí této schopnosti je dítě ve škole schopné číst slovo les, jako les a sel apod.

1.4. Orientace na vlastním těle, prostorová i časová

Otevřelová (2006) tvrdí, že orientace na vlastním těle, prostorová i časová je postupný proces a jeho výsledkem je souhra pohybu těla, zrakového a sluchového vnímání a i hmatového vnímání. D. Jucovičová, H. Žáčková (2014) zahrnují do této oblasti navíc i orientaci, kde je nahoře – dole, vpředu – vzadu, hned před – hned za, první – poslední, vpravo – vlevo a to na svém těle, na obrázku i v okolí. Dále sem zahrnují o určování vzdálenosti, určování směru, časovou orientaci, orientaci ve svém přirozeném prostředí, okolí, ve školce, pojmenování částí těla a rozlišování pohlaví.

Tyto schopnosti mají J. Bednářová a V. Šmardová (2015) rozdělené na vnímání prostoru, od kterého patří i orientace na vlastním těle a vnímání času. Vnímání prostoru je nezbytné pro následující schopnosti: orientace v prostředí, osvojení si pohybových a sebeobslužných dovedností, rozvoj herních aktivit, grafomotoriky a školních dovedností.

Vnímání času je hlavní podmínkou pro uvědomění si časové posloupnosti, ale zároveň i pro posloupnost při běžných činnostech jako je sebeobsluha při oblékání, ranní hygieně apod. (Bednářová & Šmardová, 2015)

1.5. Předčíselné představy

Pro tuto oblast je předpokladem provázání jednotlivých dílčích funkcí z ostatních oblastí. Při sledování školní zralosti by nás v této oblasti mělo především zajímat následující. Zda má dítě:

- představy o rozměrech (co je delší, co kratší aj.)
- představy o velikosti (malé, menší, velké, větší)
- představy o množství (hodně, málo, nic aj.)
- představy o číselných řadách (1 – 10)
- představy o tvarech (základní: kruh, čtverec, obdélník, trojúhelník)
- představy o číslovkách (první, druhý, třetí, poslední)
- představy o poloze (nad, pod, vedle, před, za aj.)

V této oblasti je nezbytné podporovat hlavně ty postupy, na kterých matematika stojí a to je třídění, seskupování, porovnávání, řazení. (Otevřelová, 2016)

Na konci celého tohoto procesu by mělo dítě chápat, že u čísla nezáleží na uspořádání prvků, na jejich velikosti, barvě nebo tvaru. Pro správný rozvoj matematických představ je důležité zpočátku pracovat s předměty a až následně s obrázky. Dítěti předškolního věku, až na některé výjimky, které zvládají i vyšší čísla a počty, přísluší chápání množství do 6. (Bednářová & Šmardová, 2015)

1.6. Řeč

Mimořádný význam má pro dítě řeč, která slouží k dorozumění, k utváření sociálních vztahů a postavení ve skupině, umožňuje rozvoj myšlení a dále řeč ovlivňuje poznávání a

učení. Pro řeč je podle J. Bednářové, V. Šmardové (2015) nezastupitelné hlavně sluchové a zrakové vnímání. Sleduje se receptivní a centrální složka řeči, což znamená vnímání a porozumění řeči, dále je také důležitá pro přesné vnímání pokynů a výkladu učitele. Další dílčí funkcí řečové oblasti je expresivní složka – vyjadřování, u kterého sledujeme hlavně slovní zásobu, vyjadřování myšlenek, navazování verbální komunikace, gramatickou a syntaktickou stránku řeči. Hodnotíme zde i výslovnost, tempo, přízvuk a způsob užívání hlasu (Otevřelová, 2016).

1.7. Motorika

Všechny motorické činnosti jsou součástí každého dne života dítěte, souvisí s celým jeho vývojem. Dítě poznává svět pomocí pohybu a manipulace s předměty. (Bednářová, & Šmardová, 2015)

Do této oblasti spadá motorika hrubá i jemná a u zralého dítěte by měla být přiměřeně koordinovaná tak, aby dítě bylo schopné vykonávat komplexní pohybové činnosti. Thorová (2016) uvádí, že jsou obě motoriky hlavním předpokladem pro psaní, tělesnou výchovu a různé pracovní činnosti. Pro správný rozvoj hrubé motoriky je nezbytné dát dítěti nespočet příležitostí k přirozenému pohybu a podporovat ho v nich, neměli bychom za dítě dělat to, co zvládne samo. (Bednářová & Šmardová, 2015). Například kresba podle Bednářové J., Šmardové V. (2015) zásadně ovlivňuje následné osvojení psaní. Důležitý je rozvoj koordinace pohybů a rozvoj hrubé motoriky například činnostmi, kdy dítě leze po čtyřech, poskakuje v rytmu, skáče snožmo, leze skrz různé prolézačky a sjíždí skluzavku. Pokud tyto pohyby dětem nejdou a zjistíme, že jejich pohyby nejsou přesně cílené, je nutná potřebná intervence fyzioterapeuta a neurologa. Jemná motorika je spojená s mluvidly, kde je potřeba dobrý pohyb jazyka a rtů pro správnou artikulaci a dobrý pohyb okohybných svalů, vést oči správným směrem a pohyb by měl být plynulý a ustálený. Je zde pro pohyby mluvidel nutné provádět preventivní cvičení, jako jsou pohyby jazyka zleva doprava, nahoru a dolů, olizování se, počítání zubů, špulení rtů, pískání, nafukování tváří a pro pohyby okohybných svalů je vhodné jmenovat obrázky zleva doprava, ale nehýbat u toho hlavu, ale jen očima. K jemné motorice se řadí i jemná motorika ruky, která se stará hlavně o spolupráci prstů. Rozvíjíme to hraním si se stavebnicemi, papírem, modelínou, těstem, pískem, s většími i menšími kostkami, s mozaikou aj.

„Pojem grafomotorika pod sebou skrývá psychické i motorické činnosti, které jsou důležité pro psaní, kreslení a malování. .... V předškolním věku se rozvíjí a upevňuje koordinace jemných pohybů zápěstí, prstů na ruku“. (Otevřelová, 2016 s.118)

Grafomotoriku podpoříme různými uvolňovacími cviky a to například prováděním krouživých pohybů ve stoje prvky jógy či kresbou. Předškolní dítě by mělo zvládat nejzákladnější a nejjednodušší grafické prvky a to jsou svislé, vodorovné, šikmé čáry, kresba kruhu, obloučků, vlnovek a spirálek. Pokud dojde u dítěte k propojení zrakového vnímání a zrakové paměti s jemnou motorikou, grafomotorikou a prostorovou orientací, zaručí to přiměřeně zralou vizuomotoriku, což zajistí předškolnímu dítěti plynulé tahy při psaní, správný tlak na podložku, udržování stejné velikosti písma, přiměřené tempo psaní aj. (Otevřelová, 2006).

V průběhu vývoje dítěte dochází k lateralitě, což je přednostní užívání jednoho z párových orgánů, kde přísně platí individualita. U každého dítěte dochází k vyhranění lateralitě ruky v jinou dobu, ale většinou je to v období konce předškolního věku. Pro školáka je nejdůležitější určení lateralitě oka a ruky. Rozlišujeme zde praváctví, leváctví a ambidextrií, což je používání pravého i levého orgánu. Lateralita je projevem práce mozkové hemisféry, ukazuje, která je dominantní. Podle propojení lateralitě oka a ruky můžeme rozlišit lateralitu:

- Souhlasnou – dominantní je pravá ruka a pravé oko, nebo levá ruka a levé oko
  - Neurčitou s nevyhraněnou dominancí ruky a oka
  - Zkříženou – zde se kombinuje dominance pravé ruky a levého oka, nebo naopak
- (Otevřelová, 2006)

2. Možnosti intervence zaměřené na rozvoj připravenosti na školní docházku

Pedagogicko-psychologickou intervenci lze chápat „jako opatření směřující k optimalizaci průběhu vývoje, případně s cílem odstranit či zmírnit již projevující se vývojové odchylky“ (Valentová in Kolláriková & Pupala, 2001, s. 228) a lze ji i rozdělit do těchto kategorií:

- zařazení do MŠ a práce podle individuálního programu,
- zařazení dítěte do speciálních MŠ,
- zařazení do přípravných ročníků na ZŠ či skupinová setkávání pro děti z jiných etnických skupin a z málo podnětného prostředí,
- odklad školní docházky o jeden rok,
- stimulační programy – preventivní a intervenční.

(Valentová in Kolláriková & Pupala, 2001)

Je důležité, aby mezi sebou mateřská škola a základní škola spolupracovaly. Aby byla výchova s vzděláváním úspěšná, je potřeba, aby v těchto vzdělávacích programech byla souvislost a návaznost (Otevřelová, 2016).

Nejen učitelky v mateřských školách a rodiče, ale i ucelené programy zaměřené na optimální rozvoj předškoláků slouží k přípravě předškoláka.

- **Metoda dobrého startu:** Řadíme jí mezi metody stimulační a rehabilitační, je zaměřena na oblast vizuo-akusticko-motorickou a jejím základem je lidová píseň. Při práci jde o kombinaci hudby s prostorem, vyprávění s rozvojem koncentrace, percepce i motoriky jako celku, rozvíjí se tak percepční oblast, oblast řeči, motoriky a grafomotoriky (Jucovičová & Žáčková, 2014).
- **Metodika rozvoje grafomotoriky a počátečního psaní** „vychází ze speciálně-pedagogické diagnostiky jemné motoriky ruky, grafomotoriky a analýzy grafomotorické činnosti. I zde hraje důležitou roli rytmus.“ (Otevřelová, 2016, s. 37)
- **Nebojte se psaní:** Tento program slouží k nápravě a rozvoji grafomotoriky, zaměřuje se na odstranění grafomotorických potíží u dětí předškolního věku, na zkrříženou laterální, levoruké děti apod. (Otevřelová, 2016).

- **Maxík:** Maxík je stimulační program pro předškoláky, jehož cílem je změna podmínek, díky kterých může dítě podávat lepší výsledky, posiluje se složka motorická, grafomotorická a percepční. Nácvik se zaměřuje na tvorbu správných pohybových návyků, na rozvoj komunikačních dovedností, prostorové orientace a koncentrace pozornosti (Otevřelová, 2016).
- **HYPO: prevence specifických poruch učení v předškolním a raném školním věku** vede ke stimulaci kognitivních funkcí a posílení pozornosti u dětí. Tento program posiluje rozvoj pozornosti, paměti, myšlení, početních představ, dále se věnuje vizuomotorické koordinaci a vytváření pracovních návyků (Otevřelová, 2016)
- **KUPREV:** Je to individuální program, který staví na práci rodičů a dětí pod vedením odborníka. Program je zaměřený na orientaci v čase i v prostoru a na upevnění vlastní identity, rozvíjí i sociální dovednosti a vědomosti předškolního dítěte (Jucovičová, & Žáčková, 2014).
- **Trénink jazykových schopností podle D.B. Elkonina:** Je to metoda především pro děti s narušenou komunikační schopností. Rozvíjí hlavně fonemické uvědomění – sluchová analýza, syntéza, uvědomování si hlasové struktury slova (Otevřelová, 2016)
- **Edukativně stimulační skupiny pro předškolní děti:** Edukativně stimulační skupiny slouží k rozvoji schopností a dovedností potřebných pro nástup do 1. ročníku základní školy.

3. Edukativně stimulační skupiny pro předškolní děti

Edukativně (z lat. *educatio* – výchova) stimulační (z lat. *stimulatio* – popud, podnět) skupiny (dále jen ESS) patří mezi možnosti zaměřené na rozvoj připravenosti na školní docházku. Autorkami toho programu jsou Mgr. Jiřina Bednářová a PhDr. Vlasta Šmardová. ESS slouží k rozvoji všech dovedností a schopností, které jsou podstatné pro bezproblémové zvládnutí psaní, čtení a počítání po nástupu do 1. ročníku základní školy. Tento kurz je určen pro předškolní děti a jejich rodiče a je rozvržen do 10 lekcí. Lekce probíhají jednou za týden, popřípadě jednou za dva týdny a trvají přibližně hodinu. Do jedné hodiny je zařazeno maximálně osm předškolních dětí a nejvhodnější je, když skupinu vedou dvě paní učitelky (jedna paní učitelka z mateřské školy a jedna ze základní školy). Lekce jsou sestaveny tak, aby se v nich jednotlivé činnosti střídaly a navazovaly na sebe. Jde hlavně o hravou formu výuky, rozvíjí se úrovně následujících poznávacích funkcí: sluchové vnímání, zrakové vnímání, jemná motorika, grafomotorika, myšlení, vnímání prostoru a času, matematické představy.

Jelikož je tento program i pro rodiče dětí, je vyžadována jejich přítomnost, a proto se lekce konají v odpoledních hodinách. Přítomnost rodiče je důležitá z toho důvodu, že vidí praktické ukázky činností a získává tím náměty, takže je schopen s dítětem dotrénovat i doma, vidí, jak jejich dítě spolupracuje s ostatními, zapojuje se do skupiny a do aktivit. Rodič si tím vytváří reálný náhled na schopnosti dítěte a je pro ně tak snazší rozhodnout o případném odkladu dítěte. (Bednářová & Šmardová 2013)

Bednářová (1999) uvádí, že program jednotlivých lekcí je vhodný pro všechny předškolní děti. Nejčastěji ESS navštěvují:

1. děti s LMD
2. děti, které jsou způsobilé pro zahájení školní docházky, ale mají ještě nedostatky např. v oblasti vnímání, grafomotoriky, matematických představ apod.
3. děti s odkladem školní docházky
4. děti, u kterých je odklad školní docházky vhodný, ale rodiče s tím nesouhlasí
5. děti, jejichž rodiče uvažují o odkladu školní docházky, aniž by k tomu byly závažné důvody
6. děti s adaptačními a komunikačními problémy a s neurotickou symptomatologií
7. děti, které nenavštěvovaly mateřskou školu

3.1. Rozvoj grafomotoriky

Grafomotorika je psychomotorická činnost, kterou dítě vykonává při psaní a kreslení a je součástí jemné motoriky (Looseová, 2001). V průběhu cvičení se zaměřujeme na rozvoj koordinace jemného svalstva ruky a zraku (vizuomotorika), na správné držení psacího náčiní, na cviky na uvolnění ruky a na plynulý pohyb tužky po papíře (Bednářová, 1999).

Na trhu se dnes vyskytují např. tužky s trojhranným profilem, které podporují správné držení psacího náčiní. Paní učitelky se současně snaží, aby děti při grafomotorických cvičeních, ale i při stolování a dalších činnostech u stolu seděly se správným držením těla. Tuto oblast by se měli snažit rozvíjet i rodiče doma. Čím lepší a přesnější jsou pohyby rukou, tím může dítě dosáhnout při nácvičování grafomotorické obratnosti lepších a rychlejších výsledků. Jemnou motoriku můžeme rozvíjet různými činnostmi, jako jsou kreslení, malování, vybarvování, obkreslování, kreslení podle šablon, stříhání, vytrhávání a skládání z papíru, modelování z plastelíny, hlíny a dalších modelářských hmot, manipulace s drobnými částmi – stavebnice, mozaiky, navlékání korálek, zapínání knoflíků aj. K těmto činnostem řadíme i cvičení na rozvoj hmatového vnímání, kde mají děti za úkol za využití hmatu, bez zrakové podpory, poznávat nejrůznější předměty, přírodniny, tvary aj. Tyto činnosti jsou pro děti zajímavé a baví je, jelikož se neprovádějí tak často a jsou pro děti přitažlivé právě vynecháním jednoho z nejpoužívanějšího smyslu. Další zajímavou hrou, kterou uvádí Bednářová (1999) je – „*Hraní s provázkem*“, kdy každé dítě dostane několik tenkých provázků a plní různé úkoly: „*Na jednom provázku udělej uzlík. Z dalšího udělej kruh tak, že svážeš oba konce k sobě. Na další navleč korálek. Svaž všechny provázky dohromady, ať uděláš co nejdelší provázek...*“. U některých dětí může být problémem udělat uzlík, je tedy třeba to předem naučit. Činnostmi, kterými rozvíjíme motoriku rukou, zároveň vyhraňujeme i lateralitu.

Je vhodné dodržet následující postup při cvičení grafomotorické obratnosti, který uvádí Bednářová (1999).

1. **Celkové uvolnění svalů se navozuje relaxací.** Z dítěte se stane hadrový panáček „Hadráček“, uvolní ruce, nohy, pocítí jejich těžkost, gumovost, apod. Zpočátku relaxujeme vleže, později můžeme i v sedě.
2. **Cvičení jemné motoriky rukou spojené s říkankou** (hra na klavír...)
3. **Rozcvičovací cviky na uvolnění ruky**, tzv. jednotážky, dítě nejprve obtahuje obrázek prstem a pak obkresluje vzor jedním tahem. Stopa je vedena podle předlohy,

dítě se tedy nemusí snažit o samostatné vystižení tvaru. Naučí se při kreslení uvolnit ruku, nedržet tužku křečovitě, správnému držení psacího náčiní a vytvořit optimální tlak na podložku.

Rozcvičovací cviky může učitel nejprve využívat ve svislé poloze ve větším měřítku například nakreslené na tabuli, děti vzor obtahují prstem, křídou. Ve druhém kroku pak učitel na vzor přidělá průklepový papír, dá také do svislé polohy a dítě tužkou vzor obkresluje. Třetím stupněm je obtahování vzorů ve vodorovné poloze, na stole. Dítě vzor obtahuje ve stoje a pak v sedě.

Obtahování je pro některé děti přijatelnější než samotné kreslení, to se jim totiž nemusí dařit a mohlo by je to od činnosti odradit, zatímco při obtahování bývají úspěšnější a to je pozitivně motivuje. Pohyby ruky jsou pak více plynulé, ruka uvolněná.

- 4. Průpravné cviky grafomotorických schopností** připravují dítě na zvládnutí prvků písma a rozvíjí koordinaci ruky a zraku. Jednoduché rytmické říkanky pomáhají dětem spojit pohyb a zvuk a usnadňuje jim to cviky.

Grafomotorické cviky probíhají ve třech vývojových liniích. První linie zahrnuje nácvik kruhu, vodorovné i svislé čáry a vln libovolně přes sebe. Ve druhé linii nacvičují děti souměrné vlny, spirála, „zuby“, soustředné kruhy a šikmé čáry plné i přerušované. V poslední vývojové linii je obsaženo cvičení horního a dolního oblouku a cvičení horní a dolní smyčky.

3.2. Rozvoj sluchové percepce

Sluchová percepce se vyvíjí již v prenatálním věku, od 5. měsíce je plod schopný vnímat vnitřní zvuky je tlukot matčina srce, tak i vnější zvuky (hlasy, hudba aj.). Pro život člověka je sluch jedním z nejdůležitějších smyslů, umožňuje mu totiž vnímat až 60% všech informací z okolního prostředí. Sluch je neustále aktivní, v den, v noci, při zavřených očích, díky sluchovému analyzátoru tedy vnímáme množství různorodých zvuků, k nimž se řadí i řeč, kterou můžeme nejen sluchem vnímat, ale i díky sluchu jsme schopni ji realizovat (Lejska, 2003). U dítěte je důležité stimulovat zrakové vnímání, ale určitě na úkor vnímání sluchového. Děti více baví a jsou pro něj zajímavější i přitažlivější zrakové vjemy než vnímání sluchové, ale z hlediska rozvoje řeči a současně i představitosti, je právě sluch velice podstatný.

Většinou se u malých dětí sleduje, zda slyší například tím, jestli reagují na náhlý zvuk a při nějakém podezření je dobré navštívit specialisty (Lejska, 2003).

Jelikož je sluchová percepce propojená s řečí, procvičují se tyto oblasti současně. Při těchto cvičeních se zaměřujeme na rozvoj pozornosti na sluchové vjemy, sluchovou paměť, sluchovou diferenciaci, sluchovou analýzu a syntézu, vnímání rytmu a melodii řeči (Bednářová, 1999). Pozornost na vnímání sluchových vjemů je důležitá hlavně proto, že je školní výuka založena převážně na akustických vjemech, dítě je odkázáno soustředit se na učitelův mluvený projev (Zelinková, 2003). Bednářová (1999) uvádí cvičení, kde dítě poznává předměty podle zvuků – „*Naslouchání zvuků*“. Dítěti předvádíme různé zvuky, dítě se dívá a poslouchá, poté se otočí a jeho cílem je rozpoznat, který předmět vydává jaký zvuk. Je možné využít hudební nástroje, ale i obyčejné věci, které dítě zná ze svého okolí (lžička, mačkání papír, cinkání klíčů aj.)

Předpokladem správného řečového vývoje je podle Zelinkové (2003) správná funkce sluchové diferenciaci, u které mají děti největší potíže při rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek a u rozlišování zvukově podobných hlásek, sykavek a slabik. Při procvičování sluchové diferenciaci používáme dvojice podobných nebo stejných slov a dítě má za úkol určit, jestli stejně znějí (Míla – milá, drak – mrak, pes – ves, ...). Je možné využít i obrázky.

Pokud má dítě ve školním věku potíže při čtení a psaní, může to být způsobeno oslabenou schopností sluchové analýzy a syntézy (Zelinková, 2003). K určování počtu slov ve větě nebo slabik ve slově využíváme vytleskávání. Můžeme k tomu použít obrázek nebo předmět a dítě nejdříve vytleská s dospělým a následně i samo. Je vhodné vybírat slova podle aktuálního tématu ve školce, dítě se tím učí i slova nadřazená a podřazená a rozvíjí tím „*obsahovou stránku jazyka, slovní zásobu a abstraktní myšlení*.“ (Bednářová, 1999, s. 15). Dalším cvičení je hra „*Slovní kopaná*“, díky které si dítě uvědomuje první a poslední slabiku, písmeno

Sluchová paměť se v předškolním a školním období promítá do dalších oblastí (sluchová analýza a syntéza, sluchová diferenciaci). Zhoršená sluchová paměť se může projevit i menším rozsahem slovní zásoby (Zelinková, 2003). Sluchovou paměť můžeme nejlépe a nejpřirozeněji rozvíjet dětskými říkankami a básničkami. Např. skupinová hra „*Tetička z Číny*“. V této hře jde o to, že tetička z Číny má kufr a v něm spoustu dárků. Vždy vybereme jedno téma a děti vybalují kufr a tím vznikají řady slov. První dítě řekne „*kočka*“,

druhé dítě zopakuje slovo a přidá nové „*kočka, pes*“. Řada se tam postupně prodlužuje. Zpočátku je lepší tvořit jen kratší řady a poté je prodlužovat (Bednářová, 1999)

3.3. Rozvoj zrakové percepce

Zraková percepce se vyvíjí od narození, nejprve dítě vnímá světlo a tmu, poté de přidají obrysy předmětů a následně se zrakové vnímání upřesňuje. Zrakové vnímání můžou i sami rodiče vyšetřit již během prvního měsíce života dítěte, kdy dítě rozlišuje jen světlo a tmu a to pozorováním zorniček, zda na světlo reagují rozšířením a na tmu zúžením. Dále rodiče mohou před dítětem pohybovat předmětem a pozorovat, zda ten objekt sleduje a při jakýchkoliv podezřeních navštívit lékaře (Květoňová-Švecová, 2000).

Ve škole musí dítě umět rozlišit tvary písmen a číslic, proto je zrakové vnímání v začátcích školní docházky důležité. V předškolním věku je nezbytné zaměřovat se na rozvoj vnímání detailů (Zelinková, 2003). Děti s nedostatečně rozvinutou diferenciací schopností mají problém od sebe rozlišit podobná čísla a písmena, např. b – d, m – n, ... K procvičené zrakové diferenciaci jsou vhodné pracovní papíry, kde děti hledají, v čem jsou obrázky shodné, nebo naopak v čem se liší.

Zraková analýza znamená rozklad celku na části a syntéza skladbu. Při narušení této oblasti může mít dítě problém s rozkladem věk na slova, slov na slabiky a slabik na písmena, nebo se skladbou písmen ve slabice, slabik ve slově a slov ve větě (Zelinková, 2003). Dle Bednářové (1999) je vhodné k procvičení zrakové analýzy a syntézy používat skládačky typu „*puzzle*“. Obrázky rozstříháme na části a dítě je poté skládá. Nejprve začínáme s jednoduchými motivy a málo dílky. Dále je možné použít pracovní listy, kde děti dokresluji neúplný tvar, symbol, obrázek podle předlohy, nebo ten, který již znají.

Zraková paměť slouží k uchování podnětů v paměti, ve školním období to jsou tvary písmen a číslic (Zelinková, 2003). Nejznámější a nejrozšířenější pomůcky, které slouží k rozvoji zrakové paměti je „*pexeso*“. Dále pak „*Kimovy hry*“, kdy dítěti ukážeme na určitý čas 10 předmětů, poté je zakryjeme a děti je musí vyjmenovat. Tato hra může mít plno obměn, schováváme jen obrázky, tvary různých velikostí, aj. (Bednářová, 1999)

3.4. Návuk prostorové a pravolevé orientace

Aby se dítě správně orientovalo v prostoru je zapotřebí jeho adekvátní vnímání a zobrazení, na této dovednosti se podílí vnímání zrakové, sluchové, pohyb a manipulace s předměty (Zelinková, 2033). Pokud se nedostatečně vyvine prostorová a pravolevá orientace má to za následek problémy ve čtení, psaní i matematice. Dítě si může plést podobná písmena nebo číslice (b - d, 6 - 9), v tomto případě se jedná o statické inverze neboli záměna zrcadlové podobných tvarů. Dalším vzniklým problémem může být neschopnost čtení zleva doprava a dochází k záměnám typu „dal – lad“, 45 – 54. V tomto případě se jedná o kinetické inverze, záměna pořadí (Eldesberger, 2000).

Podle Bednářové (1999) se nejdříve zaměřujeme na prostorové vztahy vertikální nahoře a dole a nejlepší je začít v orientaci na vlastním těle, co je nahoře a co dole a nejznámější dětskou pohybovou říkankou, která je zaměřená na orientaci na vlastním těle je „*Hlava, ramena, kolena, palce*“. Poté je možné přejít na předměty z okolí (např. panenku dáme nahoru na židli, dolů pod židli...). Následně po zvládnutí orientace nahoře a dole přidáme směr vpředu, vzadu vpravo a vlevo, to můžeme s dětmi procvičovat hrou „Hádej, kde je kostka“. Děti sedí v kruhu, jedno z nich dostane malou kostku, kterou schová v dlani a jednu ruku natáhne dopředu, jednu dozadu a ostatní děti hádají, ve které ruce drží dítě kostku. Dítě, které to uhodne, přebírá kostku a hra pokračuje. Hra může mít více obměn směrů, nahoře, dole, vpravo, vlevo (Bednářová, 1999).

Při procvičování směrů manipulací používáme drobnější předměty, které dítě dává vedle židle, nad, pod, před, za aj... Další možností procvičení směrů jsou pracovní listy.

Pro děti je snazší orientace na svém těle a zvládají jí oproti orientaci v prostoru mnohem lépe.

„...dítě před vstupem do školy by mělo mít osvojeno úkoly typu: „Ukaž na pravou ruku, sáhni si na levé ucho, ukaž na obrázku vpravo nahoře, polož knihu na stůl vpravo nahoru, postav se vlevo od stolu.“ (Zelinková, 2003, s. 146)

3.5. Utváření matematických představ

Úspěch v matematice záleží a souvisí s mnoha dalšími schopnostmi, jako je řeč, pravolevá orientace, orientace v čase, posloupnosti (Bednářová, 1999).

Dítě v předškolním věku by mělo umět vytvořit skupinu o počtu od 1 do 6. Musí chápat, že každé číslo je možné začlenit jen jednou, žádné nesmí vynechat a poslední číslo, které vyjmenuje je celkový počet odpočítávaných prvků. Dítě by mělo vědět, nezáleží na směru odpočítávání, a že pořadí v jakém prvky počítám, nemění jejich konečný výsledek. Tato schopnost je rozvíjena v MŠ i v edukativních skupinách.

U dětí je nutné nejprve vytvořit předčíselné představy, u kterých začínám například klasifikací a tříděním předmětů do skupin podle daných vlastností, zároveň dítě zapojuje a procvičuje pojmy první, poslední, před, za, vedle a mezi. Po rozřídění všech předmětů má dítě za úkol určit, ve které skupině je více předmětů. Navazovat dále můžeme párovým přiřazováním, kde dítě přiřazuje obrázky k sobě.

Důležité je správně rozlišovat i geometrické tvary, protože je matematika zahrnuje. V předškolním věku se děti učí jen ty základní – kruh, čtverec, obdélník a trojúhelník.

Matematika, ale i fyzika, pracuje se vzorci a k přípravě práce se vzorci slouží cvičení seriality a intermodality. *„Serialita znamená schopnost řadit předměty za sebou podle určitého klíče a obráceně – v řadě za sebou jdoucích předmětů nebo značek je třeba najít právě ten klíč, podle kterého jsou seřazeny, a pokračovat v řadě na stejném principu.“* (Kutálková, 2005, s. 104).

K rozvoji matematických představ je možné použít různé společenské hry, jako jsou např. „Domino“, „Kuželky“, „Člověče, nezlob se“ aj. (Bednářová, 1999).

3.6. Rozvoj řeči a komunikačních schopností

„Lidská řeč je nejdokonalejší dorozumívací prostředek, který slouží k mezilidské komunikaci – k dorozumění člověka s člověkem.“ (Dolejší, 2003, s. 8).

Každý člověk má vrozenou potřebu komunikovat (Balášová, 2002). Pro to, aby se dítě naučilo mluvit, je potřeba více faktorů – dítě se musí vyskytovat v mluvícím prostředí, obratnost mluvidel, správný řečový vzor, věk aj. První komunikace je neverbálně, kdy dítě dává matce mnohoznačně najevo, že má radost, když na něj mluví, nebo mu zpívá. Tato forma komunikace je pro psychický vývoj dítěte důležitá, je důležitá i pro jeho vývoj řeči. Pokud je vývoj řeči dobrý, adekvátní, dítě, které nastupuje do školy má správnou výslovnost a dostatečně rozvinutou aktivní i pasivní slovní zásobu (Synek, 1994).

Hrubá a jemná motorika zároveň souvisí s oromotorikou (motorika mluvních orgánů), která zapříčiňuje správnou artikulaci. Bednářová (1999) popisuje tři cvičení, které rozvíjí pohyblivost řečových orgánů. Děti napodobují koníka (mlaskání jazyka), čerta (třepot jazykem a zvuk „blblbl“), kočku (olizování) a k těmto cvičením je nutné přidat i procvičování rtů – špulení, vtahování dovnitř úst, stahování koutků úst, rozkmitávání rtů aj. Další cvičení na rozvoj pohyblivost řečových orgánů se týkají dolní čelisti, jazyka, tváří. Důležité je před každým cvikem děti správně motivovat, navázat to na aktuální téma ve školce, např. u zvířat přirovnávat k činnostem, které zvířata provádějí (Štěpán, 1995). Současně můžeme tato cvičení doplnit i o zvuky. Dítě napodobuje nejrůznější zvuky – bručení medvěda, syčení hada, apod.

Při mluvení je důležité ovládat správně výdechový proud, hospodařit s dechem, protože špatné zacházení s dechem může mít negativní dopad i na zdravotní a tělesný stav. Abychom se tomu vyvarovali, využívají se dechová cvičení. Bednářová (1999) uvádí hru „Foukabal“. Tato hra slouží k usměrňování výdechového proudu a hraje se následovně. Dvě děti stojí naproti sobě u stolu a snaží se přefouknout pingpongový míček na stranu k tomu druhému.

Další důležitou oblastí je slovní zásoba a k jejímu rozšíření napomáhají vyprávění pohádek, příběhů, vyhledávání a třídění slov podle kritérií, seznámení s novými slovy a vysvětlení jejich významu. Slovní zásobu jde rozšířit např. hrou „Co je hloupého?“. Pedagog používá nesprávná slovní spojení a děti musí odhalit, co je na tom špatné a opravit to – sůl je sladká, nebe je zelené... Další hra je např. „Co by se stalo?“, při které děti učíme přemýšlet nad situacemi, které se reálně mohou stát, musí se vyjadřovat ve větách, slouží i k rozvoji představ a slovní zásoby (Bednářová, 1999).

Shrnutí kapitoly edukativně stimulační skupiny

Edukativně stimulační skupiny jsou především určeny pro předškolní děti, kterým potenciálně hrozí počáteční školní neúspěchy v oblasti trivia. Do skupin ale mohou rodiče zapsat i děti, které jsou školně zralé.

Jednotlivé hodiny jsou zaměřeny na zdokonalení dovedností v oblastech grafomotoriky, sluchové percepce, zrakové percepce, prostorové a pravolevé orientace, matematických představ a řeči.

4. Analýza přínosu ESS pro určitou skupinu dětí

Pro ověření přínosu ESS byla zpracována kazuistika 3 dětí předškolního věku. Záměrně byly vybrány děti, které jsou ve svých dovednostech a školní zralosti naprosto odlišené. Pro ochranu osobních dat jsem u dětí změnila jména.

Metodika zpracování dat

Pro zpracování dat byly použity případové studie 3 vybraných dětí, které zahrnovaly rodinnou, osobní a školní anamnézu a provedení diagnostického šetření školní zralosti (školní připravenosti) na začátku a na konci sledovaného kurzu ESS.

Šetření proběhlo ve dvou fázích. První šetření (tabulka č. 1) před absolvováním ESS proběhlo hlavně formou rozhovoru s paní učitelkami z mateřské školy, které s dětmi pracovali a poskytli mi údaje, jak jsou na tom děti v jednotlivých oblastech školní připravenosti a s rodiči, kteří na ESS docházeli s dětmi.

Druhé šetření (tabulka č. 2) probíhalo během absolvování ESS na základě mého pozorování dětí v průběhu všech lekcí a na výsledcích cvičení a pracovní listů. Na základě těchto poznatků byla vyplněna tabulka č. 2.

Respondent č. 1

Jméno: Anička

Věk: 6 let, 3 měsíce

Nástup do MŠ: leden 2018

Rodinná anamnéza: Anička pochází z úplné rodiny, mamince je 32 let a je vyučená kosmetička, tatínkovi je 36 let a je řidičem z povolání. Aničky rodiče jsou velmi pozorní, věnují se jí, podílí se na školních akcích. Aničce se před měsícem narodila mladší sestra, na kterou si momentálně musí trochu přivyknout, jelikož 6 let, byla všechna pozornost zaměřena jen na ni.

Osobní anamnéza: Anička se narodila v listopadu roku 2014. Celé těhotenství bylo bez problémů. Anička je dle mého názoru i názoru mých kolegyň na 100 % připravena pro nástup do školy. V hlavních oblastech, kterými se zabývají i ESS, je na přiměřené úrovni svému věku a v některých i velmi dopředu, hlavně co se týče matematických představ a řeči.

Školní anamnéza: Anička nastoupila do mateřské školy 2 měsíce po třetích narozeninách. Školku má ráda, ráda do ní dochází, než maminka nastoupila na mateřskou dovolenou, docházela do školky hned po otevření v 6:30 a většinou odcházela kolem 16:00 hod. Anička je velmi přátelská. Ve třídě nemá s nikým problém, zapojuje se do všech aktivit s nadšením a často pomáhá mladším spolužákům ve všech možných činnostech. Pomáhá jim s oblékáním, když už je hotová; poté, co si uklidí své hračky, přidá se k uklizení hraček ostatních dětí; mladším spolužákům pomáhá při obědu přinést polévku i druhé jídlo ke stolečku.

Rodiče chtěly s Aničkou absolvovat program ESS jen ze zvědavosti, a aby se ujistili, že jí nástup do první třídy nebude dělat obtíže.

Respondent č. 2

Jméno: Vojta

Věk: 5 let, 11 měsíců

Nástup do MŠ: květen 2018

Rodinná anamnéza: Vojta pochází z úplné rodiny. Mamce je 52 let a pracuje jako prodavačka v obchodě a tatínkovi je 59 let a je řidič z povolání. Vojta má ještě dva starší nevlastní bratry, kteří už bydlí sami, ale ve stejné obci. Nejstaršímu bratrovi je 30 let a prostřednímu je 24. Rodiče jsou už starší a v plno věcech Vojtovi nestíhají, je vidět věkový deficit z jejich strany.

Osobní anamnéza: I přes maminky vyšší věk proběhlo celé těhotenství i porod v pořádku, Vojta je úplně zdravý kluk. U Vojty se pár nedostatků, na kterých je potřeba pracovat, vyskytuje, ale i přesto je, dle mého názoru, připraven pro nástup do první třídy.

Vojta je šikovný, jemnou i hrubou motoriku zvládá dobře. Největší problém je u něj paměť, má problém zapamatovat, co vše má udělat, pokud mu to paní učitelka nadiktuje najednou. Další problémová oblast je řeč a to hlavně z důvodu problematických mléčných zubů, má je hodně zkažené a hodně vypadané, proto mu dělá problém artikulace, správná výslovnost hlásek.

Školní anamnéza: Vojta nastoupil do mateřské školky 2 týdny po 3 narozeninách. Do školky chodil vždy rád, rád tam spal, hrál si s kamarády a těšil se, co nového se naučí. Do stejné mateřské školy chodí i jeho mladší neteř a po jejím nástupu jí začal hodně chránit, pomáhat jí ve všech činnostech a hrách, radit jí a tím bohužel začali vznikat hádky mezi ním a ostatními spolužáky. Zastával se jí tak, že se s ostatními hádal, pral a nenechal svou neteř si nic vyřešit samotnou. V poslední době jsou jeho hádky se spolužáky ještě horší, následně se potom nedokáže omluvit, nebo omluvu přijmout. Nevychází ani s paní učitelkami např.: Někde si hraje a poté z místa odejde, paní učitelka ho vrátí, ať si po sobě nejdřív uklidí hračky a potom, že si může hrát s něčím jiným. Vojta se začne vztekat, se vším házet, křičet „Já vás nenávidím“ „Už sem nikdy nepřijdu“ „Jste na mě všichni zlí“, sedne si někde do rohy a dál vůbec nereaguje. Takto vydrží klidně i hodinu, jen aby bylo po jeho. Kolikrát se stalo, že už na paní učitelku napřáhl, že jí bouchne. S rodiči už několikrát proběhla konzultace ohledně jeho chování.

Respondent č. 3

Jméno: Honza

Věk: 6 let, 4 měsíce

Nástup do MŠ: září 2020

Rodinná anamnéza: Honza je jedináček. Maminka momentálně nepracuje a je jí 42 let, Honzovi pravý táta je Ital, se kterým se vidá jen párkrát do roka, Honza se svým pravým tátou mluví lámanou italštinou a němčinou, protože tatínek neumí česky. Vyrůstá s přítelem maminky, kterému je 44 let a je živnostník. Honza s maminkou bydlí o víkendech u mamky přítele a přes týden, kdy dochází do školky, bydlí s mamkou v chatičce v blízkosti mateřské školy.

Osobní anamnéza: Maminka bohužel se školkou moc nespolupracuje, takže o průběhu těhotenství, porodu a celého dětství nic nevíme.

Honza by měl docházet do mateřské školy pravidelně, aby se dostatečně připravil na nástup do první třídy, ale i přes tato upozornění chodí domů každý den po obědě, a do školky chodí většinou jen 3 dny v týdnu, protože si pondělí a pátek prodlužují víkend u matčina přítele. Maminka se s paní učitelkami domluvila, že s Honzou bude v těchto dnech pracovat doma. Dostává pracovní listy s aktuálními tématy.

Podle mého názoru není Honza na nástup do první třídy připravený, má problémy ve všech zkoumaných oblastech. Nejvíce ale s pamětí, slovní zásobou a komunikací. Honza si neuvědomuje rozdíl mezi ženským a mužským pohlavím, často o sobě říká: „Já jsem byla...“ „Já jsem šla...“, pokaždé ho paní učitelka opraví a vysvětlí mu to, ale následně to řekne znovu.

Školní anamnéza: Honza nastoupil do školky později, než ostatní děti, což si myslím, že je hlavní problém. Neuměl komunikovat se spolužáky, neuměl s nimi řešit problémy, střídat se o hračky. Na to, že je předškolní dítě, neměl osvojeny základní hygienické návyky, nepamatoval si dlouho dobu jména svých spolužáků a oslovoval ostatní: „Hej, ty...“, mluvil o nich jako: on, ona. Problémy s pamětí se velmi zlepšily, vše se sice učí děle, ale po půl roce docházky do mateřské školy si pamatuje dny v týdnu, dokáže pojmenovat, zná a rozumí pojům včera, dnes a zítra, ráno, odpoledne, večer, pamatuje si uvítací básničku. Všechno tohle se děti ve třídě učily už v září, Honza si to sám pamatuje až od ledna.

Souhrn výsledků

Respondent č. 1:

Před nástupem na ESS byla Anička na přiměřené úrovni svého věku, jak lze vidět v první tabulce. Anička měla problém s určováním hlásek na konci slova; určením, zda se hláska ve slově vyskytuje; v rozlišení sykavek; znělých a neznělých hlásek; délce samohlásek; měkčení a ve vlastní interpretaci příběhu. U žádné této schopnosti se neukázalo, že by ji nezvládla vůbec, jen občas potřebovala nějakou pomoc, ať to bylo formou obrázků, nebo například u interpretace příběhu stačilo napovědět, co se dělo dále a Anička zase sama pokračovala.

Většinu z těchto problémových věcí dokázala na konci ESS zvládnout sama, ale sluchovou diferenciaci je potřeba ještě nadále procvičovat a rozvíjet.

U Aničky lze pozorovat jen nepatrné zlepšení, jelikož téměř vše uměla ještě před začátkem kurzu. ESS jí pomohly v tom, že se v některých oblastech a činnostech ještě trochu zlepšila a poznala alespoň nástin toho, jak to bude vypadat, až nastoupí do první třídy. Přínos podle mě určitě je, i když v menší míře.

Respondent č. 2:

U Vojty jde už v první tabulce vidět, že největší obtíže mu činí sluchová analýza syntéza, kde potřeboval pomoc při určování hlásek ve slově, u rýmů u rytmu. Pokud nedokázal určit, kterou hláskou slovo začíná či končí, občas stačilo jen slovo zopakovat a danou hlásku zvýraznit, u rýmů pomoc probíhala formou zdůraznění slova, nebo obrázky. Pojmenovával obrázky, které viděl před sebou a pokud narazil na slova, která se spolu rýmují, dal je k sobě a tím pádem už si je nemusel pamatovat, protože je viděl před sebou.

Dále měl Vojta výrazný problém v oblasti řeči a to hlavně co se týče výslovnosti, artikulace, gramatiky. Něco se v průběhu ESS zlepšilo a Vojta je schopný to bez jakékoliv pomoci zvládnout sám, ale například správná výslovnost u něj stále není, což je ale důsledkem zkažených mléčných zubů, ze kterých mu zbyly jen jehličky.

U Vojty došlo k výraznějším přínosům než u Aničky, ale je to hlavně dáno tím, že více oblastí a činností pro něj bylo náročnějších, potřeboval u nich pomoc a měl tedy více možností se zlepšit. Ke zlepšení nedošlo ve všech činnostech, které zvládal s pomocí. U

těch činností, kde i nadále nějakou malou dopomoc potřebuje si je ale jistější, dopomoc vyhledává čím dál méně.

Přínos v absolvování ESS vidí i Vojtovi rodiče, jelikož už lépe ví, jak s ním doma pracovat, znají činnosti, zaměřené na rozvoj jednotlivých oblastí. Kurz velmi chválili a byli spokojeni, jakých výsledků spolu s Vojtou dosáhli.

- Rizika při nedostatečném vývoji:

Řeč je důležitá pro rozvoj sociálních kontaktů, pro postavení ve skupině. Pokud by se ani do budoucna nerozvinula řeč, tak jak má, hrozí oslabení myšlení, poznávání, učení, a fungování v lidském společenství. Co se týče problémům ve sluchové analýze a syntéze (určování hlásek) můžou ve školním věku hrozit jedinci potíže se čtením, se psaním a sluchovou pamětí, která se odráží např. při diktátech písemných prací, při zapisování pokynů aj.

Respondent č. 3:

Jelikož Honza nastoupil do mateřské školy později než ostatní, měl horší výsledky téměř ve všech oblastech a činnostech školní zralosti. Zároveň měl ale největší prostor na zlepšení. Největší obtíže měl Honza ve sluchové percepci a řeči, a to hlavně v činnostech spojených s pamětí. Plno činností nezvládal ani s dopomocí.

U řeči je to zejména zapříčiněno nedostatečně rozvinutou slovní zásobou. Honzova slovní zásoba byla na nízké úrovni, orientoval se v základních pojmech, co se týkalo domácnosti, rodiny a všeobecných informací. Po nástupu do mateřské školy neznal názvy zvířat, dny v týdnu, měsíce, roční období, části dne, to vše mu dělalo obtíže. Slovní zásobu už má nyní rozvinutější a to hlavně díky docházce do mateřské školy, ale ani tak, není na úrovni, které by měl aktuálně dosahovat. Paměť a řeč jsme u Honzy v průběhu ESS podporovali tím, že musel spolužáky oslovovat jménem. Hodně jsme ho zapojovali do zopakování si úkolů, které dostali domů, další týden měl připomenout, co měli doma dělat. Když se hrála nějaká hra, měl za úkol zopakovat ostatním pravidla. Díky těmto činnostem se u Honzy zmírnily obtíže se zapomínáním.

V mnoha činnostech jsme Honzovi pomáhali za pomoci obrázků a důrazu, především u sluchové analýzy. Co se týče vnímání rytmu, zapojili jsme také obrázky symbolů (tečka, čárka) a díky tomu dokázal určit dva shodné rytmy.

Lze si všimnout, že čím více se lepší paměť a prohlubuje slovní zásoba, lepší se u Honzy i stupeň zvládnutých dovedností.

- Rizika při nedostatečném vývoji:

Největší riziko nedostatečného vývoje a oslabení je stále v oblastech řeči a paměti. Řeč celkově ovlivňuje jedincovo myšlení, orientaci a fungování ve společnosti a díky jejímu oslabení je možné, že bude jedinec podceňován, nepochopen. Pokud se u dítěte dobře nerozvine slovní zásoba, hrozí obtíže v porozumění řeči, v nezvládnutí plnit správně zadání aj., což by mohlo způsobit do budoucna problémy i v získání profese. Oslabení paměti se týká všech oblastí, tudíž u jedince hrozí potíže v psaní, čtení, počítání, v sebeobsluze, v orientaci.

Ukázka vybrané části vzdělávacího plánu ESS

1. lekce

Úvodní část

- Přivítání dětí a rodičů

- Povídání si s dětmi na téma „Víte, proč jsme tady?“. Nejčastěji děti odpovídají, že se přišly učit, připravovat se na školu. Poté otázky: „Těšíte se do školy?“ „Co byste se chtěly naučit?“

- Výroba kartiček

- Paní učitelka se představí a vyzve každé dítě, aby se ostatním taky představilo. Následné otázky: „Kolik ti je let?“ „Umíš to ukázat na prstech?“ „Víš, na jakou hlásku začíná tvé jméno?“

Význam: Zjištění, jak jsou děti schopny komunikovat, zda správně vyslovují všechny hlásky.

- Děti dostanou čtvrtku, na kterou si podle slovního a názorného návodu vyrobí jmenovku, která bude stát na stole. Pokud si jí dítě dokáže podepsat samo, udělá to, ostatním pomůžou rodiče. Na kartičku volí děti tvar jména, který je jim příjemný a chtějí tak být osloveny.

Hlavní část

- Motorika mluvidel

- Formou hry si ukáží, jak procvičovat mluvidla.

- Nafukování tváří – nafoukneme obě najednou, prsty je „praskneme“; nafukování každé tváře zvlášť, přenesení nafouknuté tváře z jedné strany na druhou.
  - Tlačení jazykem do tváře, aby na tváři vznikla boule, do které zvenku tlačí ukazováček.
  - Pohyb jazyku ven a zpět tak, aby se nedotýkal rtů – instruktáž pro děti: jazyk je auto a pusa garáž, je třeba vyjet autem z garáže, abychom ho neodřeli.
  - Špulení rtů a posílání pusinky.
- Uvolnění rukou
    - Seznámení s opicí Žofkou (plyšová opice, která má dlouhé ruce). Děti se s opicí Žofkou seznámí, podají jí ruce. Děti zjistí, že opičce ruce jen visí dolů a nebrání se žádnému pohybu.
    - Zahrajeme si s dětmi na opičku Žofku. Společně s dětmi se paní učitelka předkloní a ruce nechají viset volně dolů. Paní učitelka je obejde a vyzkouší, zda jsou všechny děti uvolněné. Rodiče si také zkusí, jak mají jejich děti uvolněné ruce.
      - Když to dětem nejde, doporučí se rodičům, aby to s dětmi doma procvičovali.
  - Správný úchop tužky
    - Tužku držíme 2 – 3 cm nad hrotem, druhý konec tužky směřuje k rameni té ruky, kterou píšeme. Třetí prst je pod tužkou, dva jsou nad tužkou, ukazováček není prohnutý.
    - Děti se správný úchop učí díky popisu: Prostředníček a prostor mezi palcem a ukazováčkem je postýlka, na které leží tužka, palec je polštářek a ukazováček peřinka.
    - Nejčastější chyby úchopu tužky a jejich náprava:
      - Prohnutý ukazováček poukazuje na zvýšený tlak na tužku. Je vhodné vložit do dlaně zmuchlaný papírový kapesník, čímž dojde k uvolnění ruky.
      - Na hrstičkovém úchopu se podílejí čtyři prsty, kdy tužku podpírá prsteníček. Pro odstranění tohoto úchopu je vhodné nakreslit dětem na

poslední článek prostředníčku puntík, který představuje bubáka, který musí zůstat schovaný pod tužkou.

- Přesah palce přes psací náčiní, díky tomu následně dochází ke směřování tužky od těla místo za rameno. Při fixování tohoto nesprávného úchopu se může vyklenout i zápěstí, vzniká drápovitý úchop, který znemožňuje při psaní pohybovat zápěstím. Na tužku namalujeme oko a dítě ji drží tak, aby oko bylo vidět a palec ho nezakrýval.

- Grafomotorika - motanice (strašidlo)
  - Tento grafomotorický cvik slouží k ověření uvolněnosti ruky. Dítě ve stoje maluje přes celý papír tzv. motanici – čáru jedním tahem měnící svůj směr táhlými oblouky.
- Zraková diferenciacce
  - Na pracovním listu hledají děti dva úplně stejné obrázky. Důležité je zdůraznit, že stejný tvar v jiném postavení či otočení (ať již dolno-horním nebo pravo-levém) není shodný.

Závěrečná část

- Shrnutí, zhodnocení, zadání domácích úkolů, které navazují na danou úroveň procvičovaných oblastí:
  - motanice (ve vzniklých motanicích vyhledat nějaké domácí strašidlo)
  - pracovní list na zrakové rozlišování
  - procvičování uvolnění rukou (opice)
- Razítka na kartičku
  - Na konci každé hodiny dostanou děti do své kartičky se jménem razítka jako odměnu za svou práci.

Doporučení pro pedagogickou praxi

ESS jsou dle mého názoru velmi přínosné pro předškolní děti. Děti, které mají velké mezery v předškolním vzdělání, nejsou na takové úrovni, na jaké by v předškolní zralosti v jejich věku měly být, mají zde možnost se zlepšovat, rozvíjet. Díky tomu, že kurzy probíhají za doprovodu rodičů, se mohou i rodiče přiučit a dozvědět se, jak se svými dětmi pracovat doma, aby byly jejich schopnosti a dovednosti dále rozvíjeny. Rodiče získají i spoustu materiálů a inspirace na činnosti, které jim v rozvoji pomohou.

Kurz je zároveň prospěšný i pro děti, které jsou v oblastech školní zralosti a připravenosti na dobré úrovni, ale nejsou si například jisté v některých činnostech, nebo nejsou příliš komunikativní.

Jak lze vidět na podkapitolách respondentů a souhrn výsledků, ESS pomohla všem třem dětem. U respondentka č. 1, i přes její vysoké vstupní výkony, byl prokázán pozitivní posun a absolvování kurzu rodiče utvrdilo a přesvědčilo, že je pro nástup na základní školu připravená. Významný posun byl prokázán u respondentů č. 2 a č. 3, kde je možné pozorovat různé stupně zlepšení v některých oblastech školní zralosti a oblasti. Oblasti, kde ke zlepšení nedošlo, již známe a rodiče i učitelé se na ně mohou dále zaměřit.

Pokud má mateřská škola prostředky na provoz ESS, doporučujeme je zavést.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo ověření, zda jsou Edukativně stimulační skupiny přínosné pro děti předškolního věku a zda v oblastech, na které se zaměřuji, došlo po absolvování 10 - ti týdenního kurzu k nějakému zlepšení.

V teoretické části jsem se zabývala tématy školní zralost a připravenost, možnostmi dalších intervencí pro předškolní děti a jednou z nich jsou právě i ESS. U ESS jsem detailně popsala jejich průběh, spolupráci s rodiči a oblasti, na které se zaměřují. V tomto kurzu jako velkou výhodu беру spolupráci s rodiči. Zlepší se tím vzájemná komunikace mezi učitelem a rodičem a zároveň přítomnost rodiče na kurzu mu dá dostatek informací a inspirace, jak dále pracovat se svým dítětem i doma.

V druhé části bakalářské práce jsem se zabývala už přímo analýzou přínosu ESS pro určitou skupinu dětí. Vybrala jsem si 3 respondenty, jimiž byly naprosto odlišné děti předškolního věku. U těchto dětí jsem formou rozhovorů s učitelkami, rodiči, pozorováním a zpracováním výsledků cvičení a úkolů sestavila tabulky před ESS a po ESS, na kterých jde jasně vidět, v jakých oblastech školní zralosti a připravenosti jim kurzy pomohly a do jaké míry. Bylo zjištěno, že ESS pomohou a jsou přínosné. ESS shledávám vhodné jak pro děti, které nemají výrazná oslabení v jednotlivých oblastech, tak i pro děti, které nějaká oslabení mají a díky tomuto kurzu dochází k jejich zlepšení, což vyplývá z uvedených výsledků.

Přínos bakalářské práce pro pedagogickou praxi spatřuji v ověření návrhu vzdělávacího obsahu pro cílenou podporu rozvoje dětí s oslabeným vývojem dílčích funkcí, školní zralosti a připravenosti. Dále vidím přínos i v prokázané efektivitě a přínosu absolvování ESS (doloženo kazuistikami 3 vybraných dětí, provedení a vyhodnocení diagnostik před a po absolvování kurzu, doloženým návrhem vzdělávacího obsahu a příkladu vybraných výukových činností).

Resumé

Cílem bakalářské práce bylo ověřit přínos edukativně stimulačních skupin v mateřských školách ve Františkových Lázních.

V teoretické části jsem se zabývala vysvětlením a zorientováním v pojmech školní zralost a připravenost, další možné intervence a edukativně stimulační skupiny. Vycházela jsem z odborné literatury, která se těmito tématy zabývá.

Výzkumná část byla provedená na 3 dětech předškolního věku, kde jsem analyzovala, zda po absolvování kurzu ESS došlo ke zlepšení v následujících oblastech: motorika, rozvoj sluchové percepce, rozvoj zrakové percepce, nácvik prostorové a pravolevé orientace, utváření matematických představ a rozvoj řeči a komunikačních schopností.

Klíčová slova: školní zralost, školní připravenost, podpora školní připravenosti, Edukativně stimulační skupiny, přínos edukativně stimulačních skupiny

Resume

The purpose of this bachelor thesis was to verify benefits of educationally stimulating groups in kindergartens in Franzensbad.

In the theoretical part I followed up explanation and orientation in terms school maturity and readiness, next possible interventions and educationally stimulating groups. I proceeded from a professional literature that deals with these topics.

The research part was performed on 3 preschool children where I analyzed whether there have been improvements in the following areas after completing the ESS course: motor skills, development of auditory perception, development of visual perception, practice of spatial and right-left orientation, formation of mathematical ideas, development of speech and communication skills.

Key words: school maturity, school readiness, support of school readiness, Educationally stimulating groups, benefits of educationally stimulating groups

Seznam zdrojů

BEDNÁŘOVÁ, J. *Edukativně stimulační skupiny pro předškolní děti*. Brno: Pedagogicko-psychologická poradna, 1999.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Edukativně stimulační skupiny pro děti předškolního věku*. Brno: Pedagogicko-psychologická poradna, 2013.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.

EDELSBERGER, Ludvík. *Defektologický slovník*. 3. upr. vyd. Jinočany: H & H, 2000. ISBN 80-86022-76-5.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Je naše dítě zralé na vstup do školy?*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4750-7.

KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, ed. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Jak připravit dítě do 1. třídy: rozvoj obratnosti, smyslové vnímání, řeč, náměty na hry, kresba, školní zralost*. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-1040-4.

KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, Lea. *Oftalmopedie*. 2. dopl. vyd. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-84-2.

LEJSKA, Mojmír. *Poruchy verbální komunikace a foniatrie*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-038-7.

LOOSE, Antje C. *Grafomotorika pro děti předškolního věku*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-540-7.

MŠMT. *Zákon o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání č.561/2004 Sb. Ve znění pozdějších předpisů*. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-25-8-2020>

OTEVŘELOVÁ, Hana. *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1092-4.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-80

Přílohy

Respondent č. 1

Tabulka č. 1 – před zahájením Edukativně stimulačních skupin

Motorika	N	ZSD	ZS	Sluchová percepce	N	ZSD	ZS
přejde přes kladinu			X	<u>Sluchová diferenciacie</u>			
panák na místě			X	rozlišení hlásky ve slovech			X
přeskok snožmo přes nízkou překážku			X	sykavky, znělé a neznělé		X	
stříhání			X	změna délky samohlásky		X	
dotkne se palcem bříška každého prstu na ruce			X	změna měkčení		X	
pozná hmatem předměty			X	rozliší bezvýznamové slabiky (kes- keš)			X
postava (se všemi detaily)			X	<u>Sluchová paměť</u>			
čára mezi dvěma liniemi			X	zopakuje 5 souvisejících slov			X
jednotažky			X	zopakuje větu z pěti slov			X
překreslí obrázek podle předlohy			X	zopakuje 5 nesouvisejících slov			X
držení tužky		v pořádku		zopakuje větu z více než 5 slov			x
postavení ruky		v pořádku		<u>Sluchová analýza/syntéza</u>			
uvolnění ruky, tlak na podložku		v pořádku		určí počet slabik			X
plynulost tahů		v pořádku		pozná/vyhledá rýmy			X
lateralita ruky		vyhraněná, pravá		určí počáteční hlásku slova			X
lateralita oka		vyhraněná, pravé		určí slova začínající danou hláskou			X
Prostorová a pravolevá orientace	N	ZSD	ZS	určí poslední hlásku ve slově		X	
hned před, hned za			X	určí, zda slovo obsahuje danou hlásku		X	
Vpravo, vlevo - na vlastním těle			X	z hlásek složí slovo (uzavřená slabika: P-E-S)			X
vpravo, vlevo - umístění předmětu			X	<u>Vnímání rytmu</u>			
vpravo nahoře - dvě kritéria			X	určí, zda dvě delší rytmické struktury jsou shodné			X
Utváření matematických představ	N	ZSD	ZS	napodobí rytmus			X
méně, více, stejně - při odlišné velikosti a uspořádání prvků			X	zvládá záznam kratší rytmické struktury			X
o jeden více a o jeden méně			X	Zraková percepce	N	ZSD	ZS
třídění do skupin podle dvou kritérií			X	zvládá odstíny barev			X

třídění do skupin podle tří kritérií			X	<u>Zraková figura a pozadí</u>			
pozná, co do skupiny nepatří			X	sleduje linii mezi ostatními liniemi			X
řazení podle kritérií			X	vyhledá tvar na pozadí			X
určí množství do šesti			X	<u>Zraková diferenciac</u>			
pojmenuje geometrické tvary			X	odliší obrázek v řadě lišící se detailem			X
Rozvoj řeči	N	ZSD	ZS	odliší shodné a neshodné dvojice lišící se detailem			X
správná výslovnost hlásek			X	odliší obrázek lišící se vertikální polohou			X
motorika mluvidel			X	vyhledá dva shodné obrázky v řadě			X
artikulační obratnost			X	odliší shodné a neshodné dvojice lišící se vertikální polohou			X
neverbální komunikace - oční kontakt, mimika			X	<u>Zraková analýza/syntéza</u>			
mluví gramaticky správně			X	složí tvar z několika částí na předlohu			X
řečový projev po obsahové i formální stránce odpovídá kritériím běžné konverzace			X	složí tvar z několika částí podle předlohy			X
umí zpaměti krátké texty			X	složí tvar z několika částí bez předlohy			X
tvoří nadřazené pojmy			X	doplní chybějící část obrázku			X
tvoří protiklady			X	<u>Zraková paměť</u>			
tvoří slova podobného významu			X	pozná viděné obrázky			X
pozná a pojmenuje nesmysl na obrázku			X	ze šesti obrázků si tři pamatuje			X
posoudí správně pravdivost/nepřavdivost tvrzení			X	umístí obrázky na místo			X
interpretuje pohádky, příběhy bez obrázkové osnovy		X		<u>Pohyby očí na řádce</u>			
chápe a ve správném pořadí realizuje i poměrně dlouhé a komplikovanější pokyny			X	jmenuje objekty zleva doprava			X

Tabulka č. 2 – po absolvování Edukativně stimulačních skupin

Motorika	N	ZSD	ZS	Sluchová percepce	N	ZSD	ZS
přejde přes kladinu			X	<u>Sluchová diferenciacie</u>			
panák na místě			X	rozlišení hlásky ve slovech			X
přeskok snožmo přes nízkou překážku			X	sykavky, znělé a neznělé		X	
stříhání			X	změna délky samohlásky			X
dotkne se palcem bříška každého prstu na ruce			X	změna měkčení		X	
pozná hmatem předměty			X	rozliší bezvýznamové slabiky (kes- keš)			X
postava (se všemi detaily)			X	<u>Sluchová paměť</u>			
čára mezi dvěma liniemi			X	zopakuje 5 souvisejících slov			X
jednotažky			X	zopakuje větu z pěti slov			X
překreslí obrázek podle předlohy			X	zopakuje 5 nesouvisejících slov			X
držení tužky				zopakuje větu z více než 5 slov			x
			v pořádku	<u>Sluchová analýza/syntéza</u>			
postavení ruky							
			v pořádku				
uvolnění ruky, tlak na podložku				určí počet slabik			X
			v pořádku				
plynulost tahů				pozná/vyhledá rýmy			X
			v pořádku				
lateralita ruky				určí počáteční hlásku slova			X
			vyhraněná, pravá				
lateralita oka				určí slova začínající danou hláskou			X
			vyhraněná, pravé				
Prostorová a pravolevá orientace	N	ZSD	ZS	určí poslední hlásku ve slově			X
hned před, hned za			X	určí, zda slovo obsahuje danou hlásku			X
vpravo, vlevo - na vlastním těle			X	z hlásek složí slovo (uzavřená slabika: P-E-S)			X
vpravo, vlevo - umístění předmětu			X	<u>Vnímání rytmu</u>			
vpravo nahoře - dvě kritéria			X	určí, zda dvě delší rytmické struktury jsou shodné			X
Utváření matematických představ	N	ZSD	ZS	napodobí rytmus			X
méně, více, stejně - při odlišné velikosti a uspořádání prvků			X	zvládá záznam kratší rytmické struktury			X
o jeden více a o jeden méně			X	Zraková percepce	N	ZSD	ZS
třídění do skupin podle dvou kritérií			X	zvládá odstíny barev			X
třídění do skupin podle tří kritérií			X	<u>Zraková figura a pozadí</u>			

pozná, co do skupiny nepatří			X	sleduje linii mezi ostatními liniemi			X
řazení podle kritérií			X	vyhledá tvar na pozadí			X
určí množství do šesti			X	<u>Zraková diferenciace</u>			
pojmenuje geometrické tvary			X	odliší obrázek v řadě lišící se detailem			X
Rozvoj řeči	N	ZSD	ZS	odliší shodné a neshodné dvojice lišící se detailem			X
správná výslovnost hlásek			X	odliší obrázek lišící se vertikální polohou			X
motorika mluvidel			X	vyhledá dva shodné obrázky v řadě			X
artikulační obratnost			X	odliší shodné a neshodné dvojice lišící se vertikální polohou			X
neverbální komunikace - oční kontakt, mimika			X	<u>Zraková analýza/syntéza</u>			
mluví gramaticky správně			X	složí tvar z několika částí na předlohu			X
řečový projev po obsahové i formální stránce odpovídá kritériím běžné konverzace			X	složí tvar z několika částí podle předlohy			X
umí z paměti krátké texty			X	složí tvar z několika částí bez předlohy			X
tvoří nadřazené pojmy			X	doplní chybějící část obrázku			X
tvoří protiklady			X	<u>Zraková paměť</u>			
tvoří slova podobného významu			X	pozná viděné obrázky			X
pozná a pojmenuje nesmysl na obrázku			X	ze šesti obrázků si tři pamatuje			X
posoudí správně pravdivost/nepřavdivost tvrzení			X	umístí obrázky na místo			X
interpretuje pohádky, příběhy bez obrázkové osnovy		X		<u>Pohyby očí na řádku</u>			
chápe a ve správném pořadí realizuje i poměrně dlouhé a komplikovanější pokyny			X	jmenuje objekty zleva doprava			X

Respondent č. 2

Tabulka č. 1 – Před ESS

Motorika	N	ZSD	ZS	Sluchová percepce	N	ZSD	ZS
přejde přes kladinu			X	<u>Sluchová diferenciacie</u>			
panák na místě		X		rozlišení hlásky ve slovech			X
přeskok snožmo přes nízkou překážku			X	sykavky, znělé a neznělé			X
stříhání			X	změna délky samohlásky			X
dotkne se palcem bříška každého prstu na ruce			X	změna měkčení			X
pozná hmatem předměty			X	rozliší bezvýznamové slabiky (kes- keš)			X
postava (se všemi detaily)		X		<u>Sluchová paměť</u>			
čára mezi dvěma liniemi		X		zopakuje 5 souvisejících slov		X	
jednotažky		X		zopakuje větu z pěti slov		X	
překreslí obrázek podle předlohy			X	zopakuje 5 nesouvisejících slov	X		
držení tužky		křečovitý šp.ú.		zopakuje větu z více než 5 slov	X		
postavení ruky		v pořádku		<u>Sluchová analýza/syntéza</u>			
uvolnění ruky, tlak na podložku		neuvolněný, tlak na podl.		určí počet slabik			X
plynulost tahů		nejsou plynulé		pozná/vyhledá rýmy		X	
lateralita ruky		vyhraněná, levá		určí počáteční hlásku slova		X	
lateralita oka		vyhraněná, levé		určí slova začínající danou hláskou		X	
Prostorová a pravolevá orientace	N	ZSD	ZS	určí poslední hlásku ve slově		X	
hned před, hned za		X		určí, zda slovo obsahuje danou hlásku		X	
vpravo, vlevo - na vlastním těle			X	z hlásek složí slovo (uzavřená slabika: P-E-S)		X	
vpravo, vlevo - umístění předmětu		X		<u>Vnímání rytmu</u>			
vpravo nahoře - dvě kritéria		X		určí, zda dvě delší rytmické struktury jsou shodné		X	
Utváření matematických představ	N	ZSD	ZS	napodobí rytmus			X
méně, více, stejně - při odlišné velikosti a uspořádání prvků			X	zvládá záznam kratší rytmické struktury		X	
o jeden více a o jeden méně			X	Zraková percepce	N	ZSD	ZS
třídění do skupin podle dvou kritérií			X	zvládá odstíny barev			X

třídění do skupin podle tří kritérií		X		<u>Zraková figura a pozadí</u>		
pozná, co do skupiny nepatří			X	sleduje linii mezi ostatními liniemi		X
řazení podle kritérií			X	vyhledá tvar na pozadí		X
určí množství do šesti			X	<u>Zraková diferenciac</u>		
pojmenuje geometrické tvary			X	odliší obrázek v řadě lišící se detailem		X
Rozvoj řeči	N	ZSD	ZS	odliší shodné a neshodné dvojice lišící se detailem		X
správná výslovnost hlásek	X			odliší obrázek lišící se vertikální polohou		X
motorika mluvidel		X		vyhledá dva shodné obrázky v řadě		X
artikulační obratnost		X		odliší shodné a neshodné dvojice lišící se vertikální polohou		X
neverbální komunikace - oční kontakt, mimika			X	<u>Zraková analýza/syntéza</u>		
mluví gramaticky správně		X		složí tvar z několika částí na předlohu		X
řečový projev po obsahové i formální stránce odpovídá kritériím běžné konverzace		X		složí tvar z několika částí podle předlohy		X
umí zpaměti krátké texty			X	složí tvar z několika částí bez předlohy	X	
tvoří nadřazené pojmy			X	doplní chybějící část obrázku		X
tvoří protiklady			X	<u>Zraková paměť</u>		
tvoří slova podobného významu			X	pozná viděné obrázky		X
pozná a pojmenuje nesmysl na obrázku			X	ze šesti obrázků si tři pamatuje		X
posoudí správně pravdivost/nepravdivost tvrzení			X	umístí obrázky na místo		X
interpretuje pohádky, příběhy bez obrázkové osnovy			X	<u>Pohyby očí na řádku</u>		
chápe a ve správném pořadí realizuje i poměrně dlouhé a komplikovanější pokyny			X	jmenuje objekty zleva doprava		X

Tabulka č. 2 – po ESS

Motorika	N	ZSD	ZS	Sluchová percepce	N	ZSD	ZS
přejde přes kladinu			X	<u>Sluchová diferenciacie</u>			
panák na místě			X	rozlišení hlásky ve slovech			X
přeskok snožmo přes nízkou překážku			X	sykavky, znělé a neznělé			X
stříhání			X	změna délky samohlásky			X
dotkne se palcem bříška každého prstu na ruce			X	změna měkčení			X
pozná hmatem předměty			X	rozliší bezvýznamové slabiky (kes- keš)			X
postava (se všemi detaily)			X	<u>Sluchová paměť</u>			
čára mezi dvěma liniemi			X	zopakuje 5 souvisejících slov			X
jednotažky		X		zopakuje větu z pěti slov			X
překreslí obrázek podle předlohy			X	zopakuje 5 nesouvisejících slov		X	
držení tužky		Křečovitý šp. úchop		zopakuje větu z více než 5 slov		X	
postavení ruky		v pořádku		<u>Sluchová analýza/syntéza</u>			
uvolnění ruky, tlak na podložku		neuvolněný, tlak na podl.		určí počet slabik			X
plynulost tahů		Není plynulý		pozná/vyhledá rýmy			X
lateralita ruky		vyhraněná, levá		určí počáteční hlásku slova			X
lateralita oka		vyhraněná, levé		určí slova začínající danou hláskou			X
Prostorová a pravolevá orientace	N	ZSD	ZS	určí poslední hlásku ve slově		X	
hned před, hned za			X	určí, zda slovo obsahuje danou hlásku		X	
vpravo, vlevo - na vlastním těle			X	z hlásek složí slovo (uzavřená slabika: P-E-S)		X	
vpravo, vlevo - umístění předmětu			X	<u>Vnímání rytmu</u>			
vpravo nahoře - dvě kritéria		X		určí, zda dvě delší rytmické struktury jsou shodné		X	
Utváření matematických představ	N	ZSD	ZS	napodobí rytmus			X
méně, více, stejně - při odlišné velikosti a uspořádání prvků			X	zvládá záznam kratší rytmické struktury		X	
o jeden více a o jeden méně			X	Zraková percepce	N	ZSD	ZS
třídění do skupin podle dvou kritérií			X	zvládá odstíny barev			X

třídění do skupin podle tří kritérií			X	<u>Zraková figura a pozadí</u>		
pozná, co do skupiny nepatří			X	sleduje linii mezi ostatními liniemi		X
řazení podle kritérií			X	vyhledá tvar na pozadí		X
určí množství do šesti			X	<u>Zraková diference</u>		
pojmenuje geometrické tvary			X	odliší obrázek v řadě lišící se detailem		X
Rozvoj řeči	N	ZSD	ZS	odliší shodné a neshodné dvojice lišící se detailem		X
správná výslovnost hlásek	X			odliší obrázek lišící se vertikální polohou		X
motorika mluvidel			X	vyhledá dva shodné obrázky v řadě		X
artikulační obratnost		X		odliší shodné a neshodné dvojice lišící se vertikální polohou		X
neverbální komunikace - oční kontakt, mimika			X	<u>Zraková analýza/syntéza</u>		
mluví gramaticky správně		X		složí tvar z několika částí na předlohu		X
řečový projev po obsahové i formální stránce odpovídá kritériím běžné konverzace		X		složí tvar z několika částí podle předlohy		X
umí z paměti krátké texty			X	složí tvar z několika částí bez předlohy	X	
tvoří nadřazené pojmy			X	doplní chybějící část obrázku		X
tvoří protiklady			X	<u>Zraková paměť</u>		
tvoří slova podobného významu			X	pozná viděné obrázky		X
pozná a pojmenuje nesmysl na obrázku			X	ze šesti obrázků si tři pamatuje		X
posoudí správně pravdivost/nepřavdivost tvrzení			X	umístí obrázky na místo		X
interpretuje pohádky, příběhy bez obrázkové osnovy			X	<u>Pohyby očí na řádku</u>		
chápe a ve správném pořadí realizuje i poměrně dlouhé a komplikovanější pokyny			X	jmenuje objekty zleva doprava		X

Respondent č. 3

Tabulka č. 1 – před ESS

Motorika	N	ZSD	ZS	Sluchová percepce	N	ZSD	ZS
přejde přes kladinu			X	<u>Sluchová diferenciacie</u>			
panák na místě			X	rozlišení hlásky ve slovech			X
přeskok snožmo přes nízkou překážku			X	sykavky, znělé a neznělé		X	
stříhání		X		změna délky samohlásky		X	
dotkne se palcem bříška každého prstu na ruce			X	změna měkčení	X		
pozná hmatem předměty		X		rozliší bezvýznamové slabiky (kes- keš)		X	
postava (se všemi detaily)			X	<u>Sluchová paměť</u>			
čára mezi dvěma liniemi		X		zopakuje 5 souvisejících slov		X	
jednotažky		X		zopakuje větu z pěti slov		X	
překreslí obrázek podle předlohy			X	zopakuje 5 nesouvisejících slov	X		
držení tužky		většinou v pořádku		zopakuje větu z více než 5 slov		X	
postavení ruky		v pořádku		<u>Sluchová analýza/syntéza</u>			
uvolnění ruky, tlak na podložku		na podl. občas tlačí		určí počet slabik		X	
plynulost tahů		nejsou plynulé		pozná/vyhledá rýmy	X		
lateralita ruky		vyhraněná, pravá		určí počáteční hlásku slova			X
lateralita oka		vyhraněná, pravé		určí slova začínající danou hláskou		X	
Prostorová a pravolevá orientace	N	ZSD	ZS	určí poslední hlásku ve slově	X		
hned před, hned za		X		určí, zda slovo obsahuje danou hlásku	X		
Vpravo, vlevo - na vlastním těle			X	z hlásek složí slovo (uzavřená slabika: P-E-S)	X		
vpravo, vlevo - umístění předmětu		X		<u>Vnímání rytmu</u>			
vpravo nahoře - dvě kritéria		X		určí, zda dvě delší rytmické struktury jsou shodné	X		
Utváření matematických představ	N	ZSD	ZS	napodobí rytmus		X	
méně, více, stejně - při odlišné velikosti a uspořádání prvků		X		zvládá záznam kratší rytmické struktury	X		
o jeden více a o jeden méně		X		Zraková percepce	N	ZSD	ZS
třídění do skupin podle dvou kritérií		X		zvládá odstíny barev		X	

třídění do skupin podle tří kritérií		X		<u>Zraková figura a pozadí</u>		
pozná, co do skupiny nepatří			X	sleduje linii mezi ostatními liniemi		X
řazení podle kritérií		X		vyhledá tvar na pozadí		X
určí množství do šesti		X		<u>Zraková diference</u>		
pojmenuje geometrické tvary		X		odliší obrázek v řadě lišící se detailem		X
Rozvoj řeči	N	ZSD	ZS	odliší shodné a neshodné dvojice lišící se detailem		X
správná výslovnost hlásek			X	odliší obrázek lišící se vertikální polohou		X
motorika mluvidel			X	vyhledá dva shodné obrázky v řadě		X
artikulační obratnost			X	odliší shodné a neshodné dvojice lišící se vertikální polohou		X
neverbální komunikace - oční kontakt, mimika			X	<u>Zraková analýza/syntéza</u>		
mluví gramaticky správně		X		složí tvar z několika částí na předlohu		X
řečový projev po obsahové i formální stránce odpovídá kritériím běžné konverzace		X		složí tvar z několika částí podle předlohy		X
umí zpaměti krátké texty	X			složí tvar z několika částí bez předlohy		X
tvoří nadřazené pojmy	X			doplní chybějící část obrázku		X
tvoří protiklady	X			<u>Zraková paměť</u>		
tvoří slova podobného významu	X			pozná viděné obrázky		X
pozná a pojmenuje nesmysl na obrázku		X		ze šesti obrázků si tři pamatuje		X
posoudí správně pravdivost/nepravdivost tvrzení		X		umístí obrázky na místo		X
interpretuje pohádky, příběhy bez obrázkové osnovy	X			<u>Pohyby očí na řádku</u>		
chápe a ve správném pořadí realizuje i poměrně dlouhé a komplikovanější pokyny	X			jmenuje objekty zleva doprava		X

Tabulka č. 2 – po ESS

Motorika	N	ZSD	ZS	Sluchová percepce	N	ZSD	ZS
přejde přes kladinu			X	<u>Sluchová diferenciacie</u>			
panák na místě			X	rozlišení hlásky ve slovech			X
přeskok snožmo přes nízkou překážku			X	sykavky, znělé a neznělé		X	
stříhání		X		změna délky samohlásky			X
dotkne se palcem bříška každého prstu na ruce			X	změna měkčení		X	
pozná hmatem předměty		X		rozliší bezvýznamové slabiky (kes- keš)		X	
postava (se všemi detaily)			X	<u>Sluchová paměť</u>			
čára mezi dvěma liniemi			X	zopakuje 5 souvisejících slov		X	
jednotažky			X	zopakuje větu z pěti slov		X	
překreslí obrázek podle předlohy			X	zopakuje 5 nesouvisejících slov	X		
držení tužky		většinou v pořádku		zopakuje větu z více než 5 slov		X	
postavení ruky		v pořádku		<u>Sluchová analýza/syntéza</u>			
uvolnění ruky, tlak na podložku		na podl. občas tlačí		určí počet slabik			X
plynulost tahů		plynulejší		pozná/vyhledá rýmy		X	
lateralita ruky		vyhraněná, pravá		určí počáteční hlásku slova			X
lateralita oka		vyhraněná, pravé		určí slova začínající danou hláskou			X
Prostorová a pravolevá orientace	N	ZSD	ZS	určí poslední hlásku ve slově	X		
hned před, hned za			X	určí, zda slovo obsahuje danou hlásku	X		
vpravo, vlevo - na vlastním těle			X	z hlásek složí slovo (uzavřená slabika: P-E-S)	X		
vpravo, vlevo - umístění předmětu			X	<u>Vnímání rytmu</u>			
vpravo nahoře - dvě kritéria			X	určí, zda dvě delší rytmické struktury jsou shodné		X	
Utváření matematických představ	N	ZSD	ZS	napodobí rytmus			X
méně, více, stejně - při odlišné velikosti a uspořádání prvků			X	zvládá záznam kratší rytmické struktury		X	
o jeden více a o jeden méně			X	Zraková percepce	N	ZSD	ZS
třídění do skupin podle dvou kritérií			X	zvládá odstíny barev		X	

třídění do skupin podle tří kritérií			X	<u>Zraková figura a pozadí</u>			
pozná, co do skupiny nepatří			X	sleduje linii mezi ostatními liniemi		X	
řazení podle kritérií		X		vyhledá tvar na pozadí			X
určí množství do šesti		X		<u>Zraková diferenciac</u>			
pojmenuje geometrické tvary			X	odliší obrázek v řadě lišící se detailem			X
Rozvoj řeči	N	ZSD	ZS	odliší shodné a neshodné dvojice lišící se detailem			X
správná výslovnost hlásek			X	odliší obrázek lišící se vertikální polohou			X
motorika mluvidel			X	vyhledá dva shodné obrázky v řadě			X
artikulační obratnost			X	odliší shodné a neshodné dvojice lišící se vertikální polohou			X
neverbální komunikace - oční kontakt, mimika			X	<u>Zraková analýza/syntéza</u>			
mluví gramaticky správně		X		složí tvar z několika částí na předlohu			X
řečový projev po obsahové i formální stránce odpovídá kritériím běžné konverzace		X		složí tvar z několika částí podle předlohy			X
umí zpaměti krátké texty		X		složí tvar z několika částí bez předlohy			X
tvoří nadřazené pojmy		X		doplní chybějící část obrázku		X	
tvoří protiklady		X		<u>Zraková paměť</u>			
tvoří slova podobného významu	X			pozná viděné obrázky			X
pozná a pojmenuje nesmysl na obrázku		X		ze šesti obrázků si tři pamatuje			X
posoudí správně pravdivost/neppravdivost tvrzení			X	umístí obrázky na místo			X
interpretuje pohádky, příběhy bez obrázkové osnovy		X		<u>Pohyby očí na řádku</u>			
chápe a ve správném pořadí realizuje i poměrně dlouhé a komplikovanější pokyny		X		jmenuje objekty zleva doprava			X